

Aktuální otázky lidských práv

Vážení přátelé,

po tradiční letní odmlce Vám přinášíme dvouměsíční prázdninový Bulletin obsahující řadu aktualit z lidskoprávní oblasti.

Naše pravidelné přispěvatelky Veronika Bílková a Kateřina Šimáčková opět přinášejí čerstvé zprávy z jednání Benátské komise, která tentokrát jednala především reformní snahy na Ukrajině. Veronika Mokrá a Veronika Helferová poté přináší druhou část jejich reportáže týkající se osob omezených na svobodě v ČR.

V rámci mezinárodní trestněprávní sekce se Kateřina Studecká zabývá tristní lidskoprávní situací v Eritreji, která byla v hledáčku Rady OSN pro lidská práva. Lucia Krajčovicová z evropské sek-

ce se pak věnuje osudu *Human Rights Act* ve Velké Británii a možnému odstoupení Spojeného království od Evropské úmluvy o lidských právech.

Petr Suchánek ze sekce mezinárodní politika, byznys a lidská práva se ve svém příspěvku věnuje podílu nadnárodních společností na moderním otroctví v Kataru. Česká sekce tentokrát obsahuje dva příspěvky Ladislava Vyhnánka. První článek pojednává o tom, jak se Ústavní soud ČR vyjádřil k rozsahu poslanecké indemnity. Druhý příspěvek čtenářům přibližuje výroční zprávu Rady vlády České republiky pro lidská práva za rok 2014, která byla zveřejněna koncem května tohoto roku.

Příjemné čtení Vám přeje
za Centrum pro lidská práva a demokratizaci
Jan Lhotský

Obsah

Ukrajinské lustrace fáze druhá

Reakce na zprávu Výboru pro zabránění mučení

1) Mezinárodní trestní spravedlnost | 9

Skandál nigerijské armády. Dočkáme se nového soudního procesu?

Eritrea – zločiny proti lidskosti na denním pořádku?

Kosovo povedalo “ÁNO” Speciálnímu soudu

Mark Drumbl: Přednáška “Atrocity Then, Trials Now: The Value of Delayed Justice”

2) Evropský systém ochrany lidských práv | 16

Osud Human Rights Act po britských volbách

Dopad civilního využití dronů na soukromí

3) Mezinárodní politika, byznys a lidská práva | 19

Podíl nadnárodních společností na moderním otroctví v Kataru

Důležitý krok na cestě k vymýcení moderního otroctví?

4) Česká republika a lidská práva | 22

Ústavní soud se vyjádřil k rozsahu poslanecké indemnity

Rada vlády České republiky pro lidská práva v roce 2014

+ Monitoring lidskoprávních publikací: Přehled aktuálních článků o lidských právech

Servis pro zájemce o lidská práva na webu Centra

Pokud se zajímáte o lidská práva, na webu Centra najdete několik zajímavých stránek, které by vám mohly usnadnit práci. Je tam například seznam letních škol, které můžete letos navštívit, včetně deadlinů, školného a odkazů.

Na webu je i *beta verze* našeho Manuálu k výzkumu lidských práv s řadou odkazů na užitečné zdroje včetně výzkumných mezinárodněprávních a lidskoprávních manuálů amerických univerzit nebo lidskoprávních blogů.

Více na www.centrumlidskaprava.cz.

Ukrajinské lustrace fáze druhá

Červnové zasedání Benátské komise

Veronika Bílková, Kateřina Šimáčková

Měsíc červen do Benátek pravidelně přivádí davy turistů, které jsou rok od roku početnější, a členy Benátské komise Rady Evropy (celým jménem Evropská komise pro demokracii prostřednictvím práva), pro něž, v menší míře, platí to samé. Od roku 1990, kdy Benátská komise vznikla, se počet členských států, a tím i počet individuálních členů, rozšířil z původních osmnácti na současných šedesát.

Před komisí tak v posledních letech stále naléhavěji vyvstává nerudovská otázka „Kam s nimi?“, tj. jak do sálu, jehož kapacita zůstává konstantní, umístit nyní již více než stovku lidí (členové a zástupci, pracovníci sekretariátu Komise, delegace států a mezinárodních organizací aj.). Řešení zatím spočívá v plíživém omezování osobního prostoru a redukci porcí během obědů a coffee breaků. Tato opatření již ale pomalu dosahují svých limitů, a je proto možné, že v budoucnu bude muset Benátské komise sáhnout k radikálnějších krokům, včetně případné změny místa (či dokonce města) zasedání.

Během 103. zasedání, které proběhlo ve dnech 19. – 20. června tohoto roku, se naštěstí všichni přítomní do sálu ještě vešli, a tak se Komise mohla věnovat běžné agendě. Hlavním tématem byly reformní snahy na Ukrajině, kterých se týkala hned tři přijatá či chystaná stanoviska. Vedle lustrací, k nimž se Benátská komise vyjádřila již podruhé, se stanoviska zaměřila na imunitu soudců a poslanců a na otázky spojené s decentralizací země. Další přijatá stanoviska byla adresována Gruzii, Itálii, Kyrgyzstánu, Maďarsku a Moldávii. Vedle toho schválila Komise tři obecnější zprávy: *Zprávu o možném omezení svobody projevu a sdružování soudců*, o kterou – poprvé v historii – požádal Meziamerický soud pro lidská práva; *Zprávu o vyloučení pachatelů trestných činů z Parlamentu*, jež vznikla z podnětu Albánie; a *Zprávu o způsobu nominace kandidátů politických stran*, kterou Benátská komise připravila z vlastní iniciativy.

Ukrajinské lustrace

Málokterý evropský stát přitahuje v poslední době tolik pozornosti jako Ukrajina, a to jak s ohledem na politický vývoj v zemi (Majdan, svržení prezidenta Janukoviče, vznik nové vlády, anexe Krymu ze strany Ruské federace, válka na východě země), tak kvůli reformám, jež se země snaží realizovat, aby se přiblí-

žila evropským standardům. Na červnovém zasedání se Benátská komise zabývala třemi takovými reformami, resp. reformními tématy. Pro Českou republiku zřejmě nejzajímavější bylo téma ukrajinských lustrací, které se na pořad jednání Benátské komise dostalo již podruhé. Poprvé se tak stalo v prosinci 2014, kdy Komise přijala prozatímní stanovisko k Zákonu o očištění vlády Ukrajiny (tzv. Lustrační zákon) z října téhož roku. Stanovisko (*Opinion 788/2014*), o němž jsme blíže referovali v Bulletinu z loňského prosince, bylo značně kritické. Upozorňovalo na to, že zákon má velmi široký záběr, zaměřuje se na odlišné skupiny osob (osoby spojené s komunismem, osoby spojené s vládou prezidenta Janukoviče, osoby zkorumpované), a neposkytuje jednotlivcům podrobným lustracím dostatečné procesní záruky.

Na jaře letošního roku vypracovaly ukrajinské orgány rozsáhlou novelu Zákona o očištění vlády Ukrajiny, kterou od dubna projednává Verkhovná rada (parlament). Právě tato novela, spolu s původním textem zákona, je předmětem posouzení finálního stanoviska (*Opinion 788/2014* – finální stanovisko má stejné číslo jako to prozatímní) přijatého na červnovém zasedání. Stanovisko setrvává u kritiky širokého záběru zákona a konstatuje, že zákon vlastně sleduje dva odlišné cíle. Prvním je ochrana společnosti před osobami, které by s ohledem na své minulé chování (během komunistického režimu nebo v letech 2010-2014) mohly ohrozit nově ustavený demokratický režim – jde o lustrační agendu zákona. Druhým cílem je očistit veřejnou správu od osob, jež se nechaly zkorumpovat – jde o anti-korupční agendu zákona. Komise ve svém stanovisku uznává, že oba tyto cíle jsou legitimní, vyjadřuje ale pochyby o tom, zda je vhodné snažit se jich dosáhnout stejnými prostředky a v rámci téhož zákona.

Benátky [1]

Novela přináší podle stanoviska některé pozitivní změny. Zřejmě nejdůležitější z nich je plánované zřízení nového Ústředního orgánu státní správy pro lustrace, který by vykonával dohled nad dodržováním zákona v praxi a sankcionoval by jeho nedostatečnou aplikaci ze strany státních orgánů. Benátská komise zřízení tohoto orgánu vítá, doporučuje ale posílit jeho pravomoci tak, aby měl možnost posuzovat individuální stížnosti osob podřízených lustracím. Takovýto správní přezkum sice nemůže nahradit přezkum soudní, ten ale v současné době na Ukrajině reálně nefunguje, a bylo by tak dobré mít k dispozici aspoň nějaký nástroj. Dalším pozitivním bodem novely je zlepšení fungování registru lustrovaných osob, který vede Ministerstvo spravedlnosti (online). Registr by měl více chránit citlivá data osob a současně poskytovat kompletnější informaci o tom, v jaké fázi se lustrační řízení u toho či onoho kandidáta nachází, zda došlo ke správnímu či soudnímu přezkumu apod.

Tyto chystané pozitivní změny ovšem podle stanoviska automaticky neznamenají, že by zákon po přijetí novely byl zcela v souladu s mezinárodními standardy. Přetrvávají zde dva hlavní problémy. První se týká okruhu lustrovaných osob. Vedle již zmíněné dvojí agendy zákona je sporné zejména to, že mezi lustrovanými pozicemi jsou ponecháni soudci, jejichž postavení by přitom mělo být řešeno odlišným zákonem (Zákon o obnovení důvěry v soudní systém na Ukrajině z roku 2014). Nově byli navíc mezi lustrované osoby zařazeni kandidáti na určité pozice, včetně pozic volených – lustrace ovšem člověku nemají bránit v tom, aby se o určitou funkci ucházel, ale aby ji získal; volené funkce by navíc podle mezinárodních standardů měly být z lustrací vyloučeny. Druhý problém je spojen s decentralizovaným procesem aplikace zákona, na němž nic nezmění ani zřízení Ústředního orgánu. Proces, jenž svěřuje rozhodnutí vedoucím pracovníkům jednotlivých úřadů, se může v zemi, kde se dlouhodobě daří korupci a nepotismu, snadno stát předmětem zneužití.

Politickou odpovědnost za realizaci lustrací nesou pochopitelně ukrajinské orgány. Nyní ale mají k dispozici dvě stanoviska, která poukazují na nedostatky zavedeného systému a navrhují určité možnosti jeho zlepšení. Je nyní na ukrajinské politické reprezentaci, zda této možnosti využije, a na místní občanské společnosti, do jaké míry bude na takové využití tlačit. Stanoviska k Zákonu o očištění vlády Ukrajiny mají primární význam pro Ukrajinu, zajímavá jsou ale rovněž pro jiné státy regionu, včetně České republiky. I zde totiž lustrační procesy proběhly, popř. stále probíhají a jejich přínos dosud nebyl dostatečně zhodnocen. Přitom argument „takto to dělali v Polsku“ či „takto

to funguje v České republice“ byl ze strany ukrajinských orgánů vznášen během debaty dosti často. Z tohoto důvodu, i proto, že současné lustrace se od těch, jež známe ze střední Evropy, v mnohém liší, se Benátská komise rozhodla věnovat tématu větší pozornost. Na podzim se tak k lustracím bude konat seminář, z něhož by měla vzejít obecnější doporučení k aplikovatelným standardům. Na procesu budou participovat také české zástupkyně v Benátské komisi.

Další ukrajinská (a jiná) agenda

Lustrace jsou důležitým, nikoli ovšem jediným reformním opatřením realizovaným na Ukrajině, na něž se Benátská komise v červnu zaměřila. Další přijaté stanovisko (Dokument CDL-AD(2015)013) se týkalo imunity soudců a poslanců, resp. návrhu novely Ústavy, která by měla tuto imunitu výrazným způsobem omezit. Jde opět o téma, které je relevantní také v České republice. Stanovisko podporuje snahy o omezení imunity, jež by umožnily vydat soudce, kteří se hrubě zpronevěřili svému slibu, a poslance, kteří se zapojili do rozsáhlé korupce, k trestnímu stíhání. Stanovisko ale současně upozorňuje na to, že současný stav vlády práva na Ukrajině nedává záruky toho, že nová úprava nebude využívána účelově, a varuje proto před příliš radikálními změnami.

Třetí a z dlouhodobého hlediska nejspíše nejdůležitější reformní opatření, jež bylo diskutováno, se týkalo decentralizace země. K té by mělo dojít na základě novely Ústavy, kterou v současné době posuzuje Verchovná rada. Benátská komise se k novele vyjadřovala v urgentním řízení, v rámci něhož dala zpravodajům mandát, aby urychleně připravili návrh stanoviska a zaslali

Benátky [2]

jej, ještě před formálním přijetím Komisí, ukrajinským úřadům. To se skutečně stalo – návrh stanoviska (*Opinion 803/2015*) byl zveřejněn bezprostředně po skončení zasedání, a ukrajinské úřady s ním tak již mohou pracovat. Návrh vyznívá spíše pozitivně, větší výhrady vzbudila jen zamýšlená pravomoc prezidenta odvolávat představitele místní samosprávy i státem dosazené prefekty oblastí bez konzultace s jinými ústavními orgány, kterou by bylo třeba ve finální verzi novely omezit.

Z dalších dokumentů přijatých během červnového zasedání si pozornost zaslouží *Zpráva o vyloučení pachatelů trestných činů z Parlamentu*. Zpráva se věnuje jednak otázce nevolitelnosti odsouzených osob, jednak otázce ztráty (zániku) mandátu člena parlamentu po odsouzení. Mapuje nejdříve relevantní mezinárodní úpravu a standardy v rámci Rady Evropy a dále předkládá podrobný komparativní přehled jednotlivých národních úprav (zkoumáno přes 30 úprav, evropských i mimoevropských). Česká republika v této oblasti dosud nedisponuje žádnou právní úpravou, a to ani na ústavní, ani na zákonné úrovni; odsouzení za trestný čin tedy nepředstavuje překážku pasivního volebního práva, podobně jako ve Finsku, Švédsku či Slovinsku. Ačkoli dosud nelze rozeznat žádný společný standard mezi jednotlivými zkoumanými státy, většina z nich určitým způsobem omezuje právo pachatelů trestných činů být členem parlamentu. Existuje přitom obecný veřejný zájem na vyloučení takových osob z účasti na politickém rozhodování.

Nicméně jak nevolitelnost, tak ztráta mandátu v důsledku odsouzení představují zásah do volebního práva (práva na svobodné volby dle čl. 3 Protokolu č. 1 k Evropské úmluvě), a jako takové musí splňovat podmínky legality, legitimacy a proporcionality. Poslední podmínka se vztahuje mimo jiné i k délce takového omezení či druhu trestného činu (jeho povaze a závažnosti), na nějž je ono omezení navázáno. Zpráva rovněž upozorňuje na princip presumpce nevinny, který zásadně vylučuje zbavení politických práv před definitivním pravomocným odsouzením. Závěrem zpráva doporučuje, aby alespoň ty nejdůležitější aspekty omezení práva být volen či ztráty mandátu byly upraveny ústavou, byť podrobnější pravidla mohou být dále upřesněna zejména ve volebních zákonech; jak už tomu ostatně je v mnohých ze zkoumaných států.

Fotografie:

[1] Benátky, autor: Veronika Bílková.

[2] Benátky, autor: Veronika Bílková.

Reakce na zprávu Výboru pro zabránění mučení

Veronika Mokrá, Veronika Helferová

V minulém čísle jste si mohli přečíst, co Evropský výbor pro zabránění mučení a nelidskému či ponižujícímu zacházení nebo trestání (dále jen „Výbor“) vytýká českým institucím při jednání s osobami omezenými na svobodě. V tomto článku pro Vás přinášíme vyjádření některých dotčených institucí a reportáž zevnitř jedné z nich.

Co to je Výbor a jaká je jeho činnost, se můžete dočíst v našem červnovém Bulletinu, stejně jako shrnutí celé Zprávy. Tuto zprávu Výbor sestavil po návštěvě České republiky ve dnech 1. až 10. dubna 2014. Zpráva v jistých částech působí poměrně kriticky, proto jsme se neváhaly obrátit na nejvíce kritizované instituce, zda by se nemohly ke zprávě vyjádřit.

Zajištění cizinců v Bělé pod Bezdězem-Jezová

Jedním ze zařízení, které Výbor navštívil, a kterému se věnuje část B zprávy, bylo zařízení pro zajištění cizinců Bělá pod Bezdězem-Jezová. Toto zařízení je provozováno Správou uprchlických zařízení (dále jen „Správa“), která nám poskytla své vyjádření k závěrům, jež Výbor učinil.

Správa mimo jiné uvedla, že zprávy Výboru, stejně jako dalších institucí provádějících kontrolu zařízení, kde jsou cizinci omezeni na svobodě (kromě Výboru se jedná zejména o kancelář Veřejného ochránce práv), obsahují pro její činnost důležitou zpětnou vazbu. I přes to, že v některých oblastech se shoda hledá velmi těžko a ne vždy je možné doporučení akceptovat, vnější pohled poučených osob na provoz zařízení často přináší podněty, které směřují k zlepšení podmínek pobytu cizinců.

Provést změny často není úplně jednoduché

Nicméně pokud jde o závěry Výboru, ne všechny jsou v kompetenci Správy. Řada z nich spadá do působnosti dalších organizací, které v zařízení pro zajištění cizinců působí. Jedná se zejména o Policii ČR, jež rozhoduje o umístění cizinců do tzv. přísného režimu a vykonává vnější ostrahu celého zařízení, a také o zdravotnický personál, který spadá pod Ministerstvo vnitra. Realizace dalších, Výborem doporučených, opatření (například neodebírání mobilních telefonů nebo nezajišťování nezletilých bez doprovodu) by potom vyžadovala změny v legislativě, což je v kompetenci odboru azylové a migrační politiky Ministerstva vnitra jako věcného gestora zákona č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky.

Pokud jde o doporučení, která do působnosti Správy spadají, tato dle svých vyjádření reflektovala zejména výzvu Výboru, aby byl cizincům umístěným v tzv. přísném režimu zajištěn každodenní mezilidský kontakt a tito tak nebyli drženi de facto v „samovazbě“. Doposud byli cizinci umístění policií do přísného režimu kontaktování sociálním pracovníkem pouze na jejich vyžádání nebo na základě posouzení sociálního pracovníka. Nově budou mít tito cizinci zajištěn se sociálním pracovníkem každodenní kontakt.

Zavedení internetu brání technické problémy

Výbor dále doporučoval učinit kroky pro zajištění lepšího kontaktu zajištěných cizinců s okolním světem. Jednalo se o požadavek o vstřícnější návštěvní režim prostřednictvím kumulace návštěvních hodin, na které mají cizinci ze zákona nárok, z důvodu odlehlého umístění zařízení daleko od civilizace. Dále mělo dojít k umožnění průběhu návštěv v otevřených prostorách. Dle vyjádření Správy požadovanou kumulaci hodin provést nelze, neboť zákon nic takového neumožňuje. Nicméně Správa má za to, že nic takového ani není třeba. Vedoucí zařízení ve spolupráci s policií při schvalování návštěv využívá ustanovení § 144 odst. 1 zákona o pobytu cizinců jak při možném prodloužení délky návštěvy, tak schválením vyššího počtu osob. Pokud jde o návštěvní místnost, tak ta by měla být v souladu s doporučením Výboru upravena v průběhu tohoto roku. Správa má v úmyslu odstranit přepážkový systém a zařídit i dětský koutek.

Za účelem snadnějšího a častějšího spojení cizinců s rodinou a přáteli Výbor také doporučoval neodebírat zajištěným cizincům mobilní telefony. To ale dle Správy není možné, neboť se jedná o zákonem o po-

bytu cizinců stanovený požadavek. Výbor se zasazuje také o zavedení moderních komunikačních technologií a Správa v současné době prověřuje, zda a za jakých podmínek by bylo možné zajistit cizincům přístup k internetu. Naráží nicméně na technické limity, které vyplývají z umístění zařízení na odlehklém místě v lese a mimo pokrytí signálem.

Za svým personálem si Správa stojí

Výbor zařízení dále vytýkal nedostatečnou jazykovou vybavenost personálu. Správa má za to, že členové Výboru si při formulaci tohoto doporučení zajisté nepředstavovali, že zaměstnanci mají hovořit kromě několika světových jazyků i dalšími mnoha jazyky cizinců, kteří jsou v zařízení umístěni, neboť by se jednalo o desítky jazyků. Praxe Správy je tedy taková, že u personálu poskytujícího odborné služby (např. sociální pracovníci) požaduje znalost minimálně jednoho světového jazyka (angličtiny, francouzštiny či ruštiny). Vzhledem k jazykové pestrosti cizinců Správa navíc v široké míře využívá tlumočnické služby. K výtce Výboru, že tyto služby jsou často zajišťovány dalšími spoluzajištěnými cizinci, což značně narušuje soukromí zajištěných cizinců, zejména pokud jde o tlumočení v průběhu lékařských prohlídek, se Správa nevyjádřila.

Výbor konečně také doporučoval, aby pracovníci soukromé bezpečnostní agentury, která v zařízení působí, mající u sebe pepřové spreje, omezili jejich používání a aby byla zavedena pravidla pro jejich používání v otevřených prostorách. V uzavřených prostorách by se pepřové spreje měly přímo zakázat a v případě použití zajistit okamžitě nutné lékařské ošetření. K tomu Správa uvedla, že jedním z úkolů soukromé

bezpečnostní agentury je prevence konfliktních situací, ke kterým ale v zařízení i tak občas dochází. V ohrožení se tak ocitají jak cizinci navzájem, tak i zaměstnanci Správy. Nošení pepřového spreje je tedy pro prevenci těchto situací vhodným opatřením, které ale samozřejmě podléhá stanoveným pravidlům včetně poskytnutí první pomoci zasaženým. Použití pepřového spreje je možné pouze ve výjimečných situacích a v praxi k němu proto nedochází.

Věznice Všehrdy

Nejvíce kritizovanou institucí z části C zprávy Výboru byla Věznice Všehrdy, kde jsou zadržováni mladiství odsouzení. Zde Výbor upozornil na špatné fyzické zacházení, v jednom případě i opakované. V tomto konkrétním případě se zpráva ukázala být pravdivá – ihned po napomenutí provedly české orgány důkladné šetření, které špatné fyzické zacházení potvrdilo. Na základě tohoto šetření byl 18 vězeňským dozorcům vydán zákaz přímého kontaktu s mladistvými odsouzenými a ředitel věznice a jeho náměstek byli uvolněni z funkce.

Ústav pro výkon zabezpečovací detence v Brně

V části D se Výbor zaměřil na Ústav pro výkon zabezpečovací detence v Brně, zařízení kde dochází k výkonu ochranného opatření, které soudy ukládají pachatelům závažných trestných činů, kteří trpí duševní poruchou. Zde si delegace vyslechla několik obvinění, že zdejší chovanci byli zaměstnanci údajně přinuceni k jejich pobavení tančit, štěkat, jíst trávu a pít vodu z kyblíku. Mimo to si Výbor stěžoval i na mříž mezi chovanci a lékaři, přítomnost dozorců při prohlídkách, nedostatek nábytku na celách či nucené nošení krátkého sestřihu u chovanců a při jídle nepoužívání celého příboru, ale pouze lžic. Když jsme Ústav žádaly o vyjádření ke zprávě, byla nám nabídnuta možnost jeho osobní návštěvy, abychom se mohly na vlastní oči přesvědčit, zda je kritika oprávněná.

Ředitel věznice se závěry Výboru nesouhlasí

V Ústavu jsme se setkaly s plk. Mgr. Dušan Gáčem, ředitelem Vazební věznice a ústavu pro výkon zabezpečovací detence Brno, který zprávu Výboru hned v úvodu označil jako neadekvátní a urážející zaměstnance Ústavu, jejichž práce je velmi náročná. Nejprve jsme tedy vyslechly názory pana Gáče vztahující se ke konkrétním skutečnostem, které Výbor vytýkal, a následně jsme pokračovaly prohlídkou věznice, ústavu a léčebny.

Pokud jde o zprávu samotnou, překvapilo nás, když jsme se dozvěděly, že delegace před svým odchodem nesdělila zástupcům věznice a ústavu svoje poznat-

ky, ba naopak. Podle ředitele věznice je ještě chválili za poskytnutí všech potřebných materiálů a za vstřícnost v průběhu celé návštěvy. Jediné, na co delegace před odchodem upozornila, byl případ chovance, který byl držen v cele zapáchající močí a bez nábytku (viz červnový Bulletin). Dle vyjádření ředitele věznice byl důvodem absence nábytku sám chovanec, který veškerý nábytek pomočováním soustavně ničil.

Chyby v překladu, či snad snaha na sebe upozornit?

Vedení věznice a Ústavu se tedy o obviněních ze zasměšňování chovanců poprvé dozvědělo až v den vydání zprávy. Plukovník Gáč se dokonce domnívá, že řada obvinění mohla vzniknout chybami při překladu: „Vezměte si, že delegace, která sem dojde, neumí česky. Rozhovor mezi chovanci a delegací je zprostředkováván tlumočníky, které si delegace zařídila. Celková zpráva je pak poslána v anglickém jazyce, a proto je nutný další překlad do češtiny. Je snadné, aby při překladech došlo ke zkreslení.“ Je pravdou, že ve prospěch tohoto vysvětlení svědčí také skutečnost, že v Ústavu se nachází chovanci, kterým mnohdy pro jejich nemoc nelze pořádně rozumět, což už tak složitou komunikaci značně ztěžuje.

Ústav pro výkon zabezpečovací detence Brno [2]

Plukovník Gáč v návaznosti na naše dotazy vyjádřil i další teorie, jak mohla jednotlivá obvinění vzniknout. Dle jeho slov šlo o obvinění jednotlivá, která se neopakovala. Mohlo tedy jít o pouhý omyl, nebo o stížnost jednoho konkrétního chovance, kterého ředitel označil za „notorického stěžovatele“. Ten si prý stěžoval na vše, a nejen v Ústavu v Brně, ale i v Ústavu v Opavě a jinde. Zmíněný omyl mohl vzniknout například díky jednomu z kroužků, které mají chovanci k dispozici, a které mohou navštěvovat – kroužek dramatický. Zde často hrají různé scénky a podle ředitele je tak možné, že nějaký chovanec mohl zaslechnout jiného štekát a pochopit to tak, že je k tomu zaměstnancem nucen. Případně se mohlo jednat o chovance, co má rád pozornost a štekem na sebe upozorňuje.

Nezbytná bezpečnostní opatření?

Dalším kritickým bodem zprávy byly povinné krátké sestřihy a přibory. Podle zprávy Výboru jsou chovanci nuceni nosit ostříhané vlasy. Během návštěvy jsme se přesvědčili o opaku, vlasy měl ostříhané snad jen jeden chovanec, mnoho z nich mělo vlasy značně narostlé. Je samozřejmě otázkou, zda tomu tak bylo i v době kdy Výbor prováděl kontrolu, či nikoli. Pokud jde o používání přiboru, ředitel věznice nám nebyl schopen dát odpověď na dotaz, zda jsou všichni chovanci opravdu nuceni používat k jídlu pouze lžičky. Nicméně když jsme Ústavem procházeli, podával se zrovna oběd, a tak se ukázalo, že tomu tak skutečně je. Máme za to, že toto opatření by se mělo aplikovat pouze na chovance, u nichž existuje vysoká pravděpodobnost, že by mohli sobě nebo ostatním způsobit zranění.

V Ústavu totiž samozřejmě dochází k rozdělování chovanců dle poruch, kterými trpí a také na základě jejich

potenciální nebezpečnosti. Na základě toho jsou jim potom umožňovány různé činnosti, jejichž výčet zahrnuje i kroužek vaření či dílny, kterých se ale mohou účastnit pouze chovanci méně nebezpeční. Mimo tyto dva kroužky se mohou chovanci věnovat akvaristice, zahradničení, mají k dispozici knihovnu, mohou chodit na procházky nejen ven, ale někteří z chovanců se mohou v určitý čas procházet i po chodbách. Vše je doprovázeno nezbytnými bezpečnostními opatřeními. Například při kurzech vaření dostává personál vestu proti vpichu. Plukovník Gáč také vyzdvihoval skutečnost, že přístup zaměstnanců k chovancům je skutečně nadstandardní. Zaměstnanci pro chovance například pořádají olympiády a na vlastní náklady pro ně nakupují ceny.

Jedním z velmi kritizovaných zjištění byla přítomnost mříží mezi chovanci a lékaři při sezeních. Místnost k těmto sezením určená mříží skutečně vybavena je. Nicméně dle vyjádření plukovníka Gáče a dalšího personálu Ústavu psychoterapie za mřížemi není obligatorní. Měly jsme možnost si ověřit, že mříže jsou posuvné a záleží čistě na psychologovi, zda mříže pro vlastní pocit bezpečí a lepší soustředěnost vyžaduje, či nikoli. Jak často k tomuto opatření v praxi skutečně dochází, ovšem jistě není.

Další problematickou otázkou, přítomnost dozorce při prohlídkách, už Ústav začal řešit. Začaly se zavádět webkamery a průzory do místností, přes které mohou dozorcí sledovat, co se uvnitř děje, a případně okamžitě zakročit, aniž by cokoli z prohlídky slyšeli.

Závěrem lze říci, že prostředí Ústavu i jeho zaměstnanci na nás udělali pozitivní dojem a je možné, že některé výtky Výboru vznikly omylem či nedopatřením. Nicméně skutečností zůstává,

že o tom, co se opravdu děje za zavřenými dveřmi, jistotu mít asi nikdy nebudeme a návštěvy prováděné Výborem v tomto směru určitě přispívají k zajištění alespoň nějaké kontroly.

Fotografie:

[1] Ústav pro výkon zabezpečovací detence Brno, zdroj: autorky.

[2] Ústav pro výkon zabezpečovací detence Brno, zdroj: autorky.

[3] Ústav pro výkon zabezpečovací detence Brno, zdroj: autorky.

1) Mezinárodní trestní spravedlnost

Skandál nigerijské armády. Dočkáme se nového soudního procesu?

Vojtěch Kyselý

Amnesty International vydala obsáhlou zprávu, v níž viní čelní představitele nigerijské armády z válečných zločinů, kterých se měli dopustit v uplynulých čtyřech letech.

Lidskoprávní organizace Amnesty International (dále jen AI) ve své zprávě [1] uvádí, že v rámci probíhajícího ozbrojeného konfliktu mezi vládními jednotkami a ozbrojenci z militantní islamistické skupiny Boko Haram došlo od roku 2009 k zatčení minimálně 20 tisíc lidí. Od března 2011 pak ve sledovaném období zemřelo nejméně sedm tisíc mladých mužů ve vězeních na následky hladovění, přeplněnosti zařízení a odepření lékařské péče. Dalších více než 1 200 osob bylo od února 2012 bez soudu popraveno.

AI se snaží dokázat, že velkou část přímé odpovědnosti za tyto činy nesou právě vrcholní představitelé nigerijské armády. Zpráva obsahuje jména devíti vysoce postavených generálů, jejichž činy by měly být podrobeny vyšetřování jak z hlediska velitelské, tak osobní odpovědnosti. Mezi touto devítkou jsou

i dva nejvyšší představitelé armády – generál Ken Minimah a maršál letectva Alex Badeh.

Podle informací AI jsou Nigerijci zatýkáni a vězněni bez jakýchkoli procedurálních postupů. AI také uvádí, že hrozivé podmínky ve věznicích byly armádnímu vedení známy, i tak však armáda nepodnikla nic k nápravě situace.

Věznice se ve sledovaném období potýkaly s nedostatkem vody i potravin. Mezi vězni se velice rychle šířily nemoci a nedostávalo se jim žádné lékařské péče. Ta byla údajně nahrazena chemickým postříkem, jenž byl aplikován v boji proti rozšíření nemocí. Kapacita vězení byla mnohonásobně překročena, tudíž se vězni častokrát udusili z pouhého nedostatku kyslíku. Ve vězeních docházelo i k různým druhům mučení vězňů, o čemž AI vydala loni zprávu *Welcome to hell fire*. [2]

Dostupné důkazy (zejména interní vojenské dokumenty) podle AI jasně vypovídají o tom, že vrchní armádní velení bylo pravidelně informováno jak o aktuálních operacích proti Boko Haram na severovýchodě země (v rámci nichž byli zabíjeni nevinní lidé), tak o situaci ve věznicích. Z toho vyplývá, že generálové věděli, nebo měli podle všeho vědět o tom, co se děje. I přesto však nepodnikli žádné kroky, které by zásadním způ-

Nigerijská vojska při společném cvičení Flinthook s americkými vojáky v roce 2007 [1]

sobem změnil status quo. Z tohoto důvodu je nutné je postavit před soud, kde by se zodpovídali za své (ne) činy.

AI vyzvala nového nigerijského prezidenta Muhammada Buhariho [3], aby podpořil tyto kroky a okamžitě zahájil nestranné vyšetřování. Prezident Buhari se poté nechal slyšet, že je zprávami otřesen a že je nutné tato tvrzení buď potvrdit a vyvodit z nich důsledky, nebo vyvrátit. Prezident také pověřil nového ministra spravedlnosti, aby po prostudování zprávy doporučil vládě další postup.

Vrchní velení nigerijské armády zprávu zhodnotilo jako zaujatý pokus o vydírání. Mluvčí armády uvedl, že s důkazy bylo účelově manipulováno, aby bylo dosaženo požadovaného výsledku. Armáda také odmítla, že by jakkoli porušovala lidská práva. Svá tvrzení armáda opírá o nedávné vlastní transparentní vyšetřování, jež se však dobralo jiných výsledků, než které jsou prezentované ve zprávě AI. Mluvčí dodal, že vězení byla a jsou otevřena inspekcím, které do této chvíle nenašly nic problematického.

Pokud jde o zhodnocení celé situace, zatím nemůžeme s jistotou říct, jak se daná aféra vyvine. Je totiž možné, že obvinění obsažená ve zprávě AI budou natolik dostatečná, aby přitáhla pozornost Mezinárodního trestního soudu, jelikož Nigérie ratifikovala Římský statut již v září 2001.

V návaznosti na tento vývoj je zřejmé, že nový prezident Buhari se s danou situací bude muset rychle vypořádat, a je tedy třeba sledovat jeho další kroky. Na jednu stranu lze očekávat, že bude chtít mezinárodnímu společenství dokázat, že nebude od začátku svého mandátu váhat udělat rázné kroky, zároveň si však pravděpodobně bude chtít počínat tak, aby si udržel přízeň silné nigerijské armády.

Celé situaci by také pomohlo, pokud by se armádě podařilo zasadit rozhodující úder hnutí Boko Haram, i když tato varianta není příliš pravděpodobná. Armáda totiž čelí nařčení, že se výše zmíněných zločinů dopouštěla ve sledovaném období zejména po útocích islamistů, kdy se takovýmto způsobem podle zpráv AI mstila obyvatelům postižených oblastí.

Nový nigerijský prezident Muhammadu Buhari [2]

Poznámky:

[1] Celou zprávu z letošního roku lze dohledat na <https://www.amnesty.org/download/Documents/AFR4416572015ENGLISH.pdf>.

[2] Celou zprávu o mučení vězňů je možné dohledat na http://www.amnesty.org.uk/webfm_send/557.

[3] Muhammadu Buhari se stal nigerijským prezidentem 29. května 2015. Ve funkci vystřídal Goodlucka Jonathana.

Zdroje:

Amnesty International. *Nigeria: Stars on their shoulders. Blood on their hands: War crimes committed by the Nigerian military.* 03/06/2015 (<https://www.amnesty.org/download/Documents/AFR4416572015ENGLISH.pdf>).

Sekuritáči. *Boko Haram: Militantní islamismus v Nigérii.* 10/03/2013 (<http://www.sekuritaci.cz/boko-haram-militantni-islamismus-v-nigerii>).

Fotografie:

[1] Nigerijští vojáci při společném cvičení Flintlock s americkými vojáky v roce 2007, foto: Michael Larson, Wikimedia Commons, CC0.

[2] Nový nigerijský prezident Muhammadu Buhari, foto: Chatham House, Wikimedia Commons, CC -BY-2.0.

Eritrea – zločiny proti lidskosti na denním pořádku?

Kateřina Studecká

Vyšetřovací komise pro lidská práva v Eritreji zkoumala od září 2014 lidskoprávní situaci v této zemi. Základní závěr vyšetřování zní: „Komise shledala, že v Eritreji jsou ze strany vládní moci páchána systematická, rozšířená a hrubá porušení lidských práv, z nichž není vyvozována žádná odpovědnost.“

Byť součástí mandátu Vyšetřovací komise pro lidská práva v Eritreji (dále jen „Komise“) nebylo zkoumat možné páchaní zločinů podle mezinárodního práva, inkorporovala do svých závěrů podezření na páchaní zločinů proti lidskosti.

Zpráva Komise (dále jen „Zpráva“) hned v úvodu upozorňuje na fakt, že eritrejská vláda odmítla spolupracovat při vyšetřování, a na zasedání Rady OSN pro lidská práva eritrejsští zástupci uvedli, že rezoluce a mandáty zaměřující se na jednu konkrétní zemi jsou v rozporu s principy OSN jako neustrannost a objektivita. Komisi, která byla založena rezolucí č. 26/24 Rady OSN pro lidská práva, byl tak odepřen přístup do země, nicméně Zpráva je postavena na svědeckých výpovědích od 550 osob žijících ve třetích zemích a 160 písemných podáních.

Na necelých pětistech stranách Komise popisuje metodologii svého zkoumání, historii země a současný kontext porušení lidských práv, uvádí své závěry a doporučení a Zpráva obsahuje mj. také mapy nebo satelitní snímky některých detenčních zařízení. Komise složená z odborníků Michaela Smithe (předseda), Victora Dankwy a Sheily B. Keetharuthové hodnotila stav lidských práv zjištěný ze svědeckých výpovědí a písemných podání ve vztahu k mezinárodním závazkům, které na sebe Eritrea svobodně převzala.

Eritrea je smluvní stranou mnoha univerzálních i regionálních úmluv o lidských právech, k nimž přistoupila postupně od svého oficiálního vzniku v roce 1993. Konkrétně se jedná např. o Úmluvu o právech dítěte, Úmluvu o odstranění všech forem diskriminace žen, Africkou chartu práv člověka a národů, Mezinárodní pakt o občanských a politických právech, Úmluvu proti mučení a jinému krutému, nelidskému či ponižujícímu zacházení nebo trestání a další.

Ústava pouze naoko

Jak již bylo uvedeno, Zpráva nastiňuje i historický vývoj Eritreje a dovozuje, že nastalá situace je tragickým výsledkem původně pravděpodobně dobře

myšlené touhy po ochraně a zajištění přežití mladého státu. Tyto snahy však velice rychle degenerovaly v používání totalitních praktik sloužících k udržení moci Eritrejské lidově osvobozené fronty (*Eritrean People's Liberation Front*) a později Lidové fronty za demokracii a spravedlnost (*People's Front for Democracy and Justice*).

Komise uvádí, že původní příslib demokracie ztělesněný v Ústavě z roku 1997 byl rychle potlačen a zažehnan eritrejskou vládou a Ústava nikdy ve skutečnosti implementována nebyla. Vláda vytvořila represivní systémy na kontrolu, umlčování a izolování jednotlivců, kterými je připravila o jejich základní práva.

Ze svědeckých výpovědí vyplývá, že ve státě jsou běžné praktiky jako zatýkání, mučení a mimosoudní popravy. Právo na soukromí je obyvatelům Eritreje omezováno rozsáhlým sledovacím systémem, který jde nad rámec potřeb národní bezpečnosti a prevence kriminality. Osobní svoboda je omezována prostřednictvím různých druhů arbitrárně vydávaných povolenek, průkazů totožnosti a výstupních víz. Svoboda projevu, svoboda tisku a právo na shromažďování jsou také potlačovány a osoby, které si dovolí vládu kritizovat, jsou označeny za zrádce a pokud jsou shledány „vinnými“, jsou tvrdě trestány.

Právo na spravedlivý proces je velice často porušováno, v trestněprávní oblasti se eritrejské orgány neřídí ani základními zásadami, vyšetřovatelé a vojenští vůdci vystupují často zároveň v roli soudců. Celý soudní systém je ve Zprávě popsán jako závislý na vládě a neschopen zaručovat dodržování a ochranu lidských práv eritrejských obyvatel.

Eritrejské dítě [1]

Komise také přináší velice znepokojující zprávu o rozšířeném a systematickém mizení osob. Od roku 1991 zmizely desítky osob ze známých i neznámých důvodů. Jedná se zejména o potenciální disidenty, novináře nebo náboženské vůdce. Tyto osoby nejsou ve většině případů předvedeny před soud, jsou umístěny v neznámých detenčních zařízeních a jejich rodinným příslušníkům je vyhrožováno, že je potká stejný osud, pokud se budou dožadovat informací o svém příbuzném.

U zmizelých osob panuje podezření na zásah do jejich práva na život, práva nebýt podroben mučení, krutému, nelidskému či ponižujícímu zacházení, práva na lidské zacházení a respektování důstojnosti v souvislosti s omezením osobní svobody a právo na svobodu. S ohledem na utrpení, která tato zmizení přináší členům rodin zmizelých osob, je porušováno také právo nebýt podroben mučení, krutému, nelidskému či ponižujícímu zacházení rodinných příslušníků.

Jako jedna z nejhorších praktik osvojených eritrejskou vládou se jeví zavedení povinné vojenské služby, která je v podstatě prostředkem zotročení obyvatelstva a v rámci jejího výkonu se kumulují téměř všechny výše uvedené praktiky. Vojáci jsou nuceni ve službě setrvat mnoho let namísto stanovených 18 měsíců (Zpráva uvádí případ Eritrejce, který uprchl po 17 letech služby) a v průběhu výkonu služby jsou podrobena mučení, sexuálnímu mučení nebo nuceným pracím. Jsou známy případy poprav za pokus o vyhnutí se naverbování do povinné vojenské služby, a to ještě v roce 2013.

Komise ve svých závěrech uvádí, že na základě zjištění provádění těchto praktik (mimosoudní poprav, mučení, sexuální mučení, povinná vojenská služba a nucené práce) nabyla podezření, že v Eritreji mohly a stále mohou být páčány zločiny proti lidskosti.

Jak dále naložit se závěry Komise?

Jak bylo uvedeno na začátku tohoto článku, mandát Komise se nevztahoval na zkoumání, zda došlo k páčání zločinů podle mezinárodního práva. Komise tedy nemohla na základě svých zjištění např. doporučit postoupení situace v Eritreji Mezinárodnímu trestnímu soudu, ale přesto uvedla, že se domnívá, že k páčání zločinů proti lidskosti došlo. Je tedy otázkou, co se s tímto polo- víčatým závěrem Komise bude dít dále.

Vzhledem k tomu, že Eritrea není smluvní stranou Římského statutu, mohlo by dojít na postoupení situace Mezinárodnímu trestnímu soudu Radou bezpečnosti OSN podle čl. 13 písm. b) Římského statutu. K tomu by mohla Rada bezpečnosti vyzvat Rada OSN pro lidská práva, která se bude Zprávou zabývat na svém 29. zasedání, jež bude probíhat od 15. června do 3. července 2015. Ať už bude následný postup jakýkoliv, pokud by se potvrdilo, že výše uvedené jednání naplňuje pojmové znaky zločinů proti lidskosti, znamenalo by to, že eritrejská vláda páčá zločiny podle mezinárodního práva na denním pořádku již několik let.

Zpráva však pouze nekonstatuje, že dochází k určitým porušením mezinárodního práva, ale obsahuje také do-

poručení adresovaná eritrejské vládě pro nápravu situace. [1] Zpráva byla vládou odmítnuta a obzvláště ohnivé kritiky se dočkala ze strany eritrejského velvyslance v Keni Beyena Russoma, který ji označil za „ohavnou a nechutnou“ a její obsah za „pobuřující“. Dále uvedl, že Eritrea považuje podporu a ochranu lidských práv za dlouhodobý proces, který by neměl být konfrontační a Zpráva je podle něj neodůvodněným útokem na eritrejskou vládu, obyvatelstvo a eritrejské spojence v mezinárodním společenství.[2]

Ekonomičtí migranti? Ne tak docela...

Zpráva Komise může být důležitým informačním prostředkem také pro evropskou a obzvláště negativní českou veřejnost v kontextu aktuální debaty o přijímání migrantů hledajících útočiště v Evropské unii. V této souvislosti se objevily zprávy, že Česká republika by měla přijmout mj. uprchlíky právě z Eritreje. Zároveň se lze na různých platformách (médiu, sociální sítě aj.) setkat s názorem jak u veřejnosti, tak u politických představitelů, že se jedná „pouze“ o ekonomické migranty stěhující se za lepším životem, a tak tyto osoby přijímat nemusíme a ani bychom neměli. Hrůzná svědectví eritrejských emigrantů obsažená ve Zprávě jsou však důkazem, že zlepšení ekonomické situace není primární motivací jejich odchodu z rozervané vlasti a že v zemi původu jim hrozí reálné nebezpečí, což je kvalifikuje jako uprchlíky, jimž jsme dle mezinárodního práva naopak povinni poskytnout ochranu.

Poznámky:

[1] Mezi tato doporučení patří plná implementace Ústavy z roku 1997, přiznání porušování lidských práv a zajištění odpovědnosti, okamžité propuštění všech nezákonně a svévolně zadržovaných osob, okamžité zanechání praktik, jako je mučení, omezení povinné vojenské služby na předepsaných 18 měsících a učinění opatření na zajištění skutečné rovnosti na základě pohlaví.

[2] <https://www.youtube.com/watch?v=N5nvJfJJ4-Y>

Zdroje:

CCTV Africa. 2015. Eritrean Ambassador to Kenya: UN Report is Sickening and Disgusting. (<https://www.youtube.com/watch?v=N5nvJfJJ4-Y>).

Rada OSN pro lidská práva. 2015. Report of the commission of inquiry on human rights in Eritrea. (<http://www.ohchr.org/EN/HRBodies/HRC/CoIEritrea/Pages/ReportCoIEritrea.aspx#report>).

Fotky:

[1] Eritrejské dítě, foto: Andrea Moroni, www.flickr.com, CC BY-NC-ND 2.0.

[2] Pochod za osvobození Eritreje, foto: Steve Rhodes, www.flickr.com, CC BY-NC-ND 2.0.

Kosovo povedalo “ÁNO” Špeciálnemu súdu

Katarína Hukelová

V Kosove vďaka silnému tlaku zo strany medzinárodného spoločenstva bude nakoniec zriadený Špeciálny súd. Tento tribunál bude vyšetrovať a prejednávať aj prípady obchodovania s ľudskými orgánmi, z ktorých je podozrivý samotný kosovský premiér.

Napätie medzi kosovskými Albáncami a Srbskou populáciou žijúcou na území Kosova vyústilo v rokoch 1998 až 1999 do etnickej vojny. Vojna skončila až intervenciou NATO, ktorá prinútila ešte vtedajšiu Federatívnu republiku Juhoslávia stiahnuť svoje vojská z územia Kosova, ktoré sa stalo na základe rezolúcie Rady bezpečnosti OSN č. 1244 jeho protektorátom. Vo februári 2008 vyhlásilo Kosovo nezávislosť od Srbska. Do dnešného dňa je Kosovo ako štát uznané 108 štátmi, z toho Kosovo uznalo len 23 členov Európskej únie. Srbsko ho odmieta uznať ako štát a stále Kosovo považuje za svoju autonómnu provinciu.

Zo správy spravodajcu Rady Európy Dicka Martyho z roku 2010 vyplýva, že počas dvojročnej vojny v Kosove v rokoch 1998 až 1999 prišlo k spáchaniu vojnových zločinov, únosov, hromadných popráv ako aj k odoberaniu a následnému obchodovaniu s ľudskými orgánmi. Obetami boli kosovskí Srbi ako aj Albánci podozriví z kolaborácie so Srbmi. Martyho správa zo spáchania týchto zločinov obviňuje skupinu etnických albánskych rebelov, známu ako Kosovská oslobodenecká armáda (KLA), na čele ktorej stál súčasný kosovský premiér Hashim Thaci.

Európska únia v roku 2011 vytvorila špeciálnu vyšetrovaciu jednotku, ktorej úlohou je zabezpečovanie nezávislého a férového vyšetrovania zločinov identifikovaných v Martyho správe. Zistenia tejto jednotky, ktorú vedie americký prokurátor Clint Williamson, budú kľúčové aj pre činnosť toľko diskutovaného kosovského Špeciálneho súdu, ktorý má vyšetrovať a prejednávať práve zločiny uvedené v správe Rady Európy vypracovanej Martym.

Plánuje sa, že Špeciálny súd bude hybridným tribunálom v rámci kosovského právneho systému. Jeho sídlo bude v Kosove, avšak prejednávanie káuz, vrátane vypočúvania svedkov bude prebiehať pravdepodobne v Haagu a to práve z dôvodu, že napriek mnohým pokrokom zo strany Kosova je stále obtiažne zabezpečiť ochranu a bezpečnosť sudcom, prokurátorom a svedkom na území Kosova. Súd budú tvoriť nielen kosovskí, ale aj medzinárodní sudcovia, prokurátori a vyšetrovatelia.

Pre zriadenie Špeciálneho súdu v rámci súdnej sústavy Kosova bolo potrebné zmeniť kosovskú ústavu. O tejto zmene poslanci v Prištine rozhodovali opätovne 3. augusta, po neúspešnom júnovom hlasovaní, avšak tentokrát zmenu podporilo 82 zo 120 poslancov, a teda novela ústavy bola schválená. Neznamená to však, že súd môže okamžite vzniknúť, poslanci musia ešte prijať zákon o zriadení samotného tribunálu. Očakáva sa však, že zákon parlamentom prejde.

Práve vyjadrenie súhlasu so zriadením Špeciálneho súdu môže prispieť ku kredibilite Kosova ako štátu vo vzťahu k medzinárodnému spoločenstvu. Otázka, či však zriadenie súdu skutočne prispeje k stíhaniu a potrestaniu páchatel'ov zločinov a vládne právav Kosove zostáva otvorená.

Oslava při příležitosti založení kosovské armády [1]

Zdroje:

Human Rights Watch. 2014. Kosovo: Approve Special Court for Serious Abuses, 11 April 2014 (<http://www.hrw.org/news/2014/04/11/kosovo-approve-special-court-serious-abuses>).

Bytyci, F.: West plans Special Court for Kosovo organ harvesting charges, Reuters, 4 April 2015 (<http://www.reuters.com/article/2014/04/04/us-kosovo-justice-idUSBREA3313820140404>).

Žbogar, S.: The truth beyond any doubt (10/04/2014), European Union Office in Kosovo, 2014 (http://eeas.europa.eu/delegations/kosovo/press_corner/all_news/news/2014/20140410_01_en.htm).

Fotografie:

Oslava při příležitosti založení kosovské armády, 26. listopadu 2013, Autor: Suhejlo, Wikimedia Commons (CC BY - SA 3.0).

Mark Drumbl: Přednáška “*Atrocity Then, Trials Now: The Value of Delayed Justice*”

Petra Lehotská

Zločiny podle mezinárodního práva, dětsí vojáci a *law and literature* – nekonvenční spojení, které na přednášce prof. Marka Drumbla čekal jen málokdo z účastníků. Přínosnost tohoto nestandardního přístupu však spočívá právě v tom, že poukazuje na problémy, které často unikají pozornosti odborné veřejnosti.

Ve středu 27. května 2015 se Právnická fakulta Masarykovy univerzity zařadila na dlouhý seznam univerzit – zahrnující Oxford University, Vanderbilt University, University of Ottawa, Université de Paris II (Panthéon-Assas), University of Sydney a další – na nichž prof. Mark Drumbl vystoupil. Jeho přednáška na téma “*Atrocity Then, Trials Now: The Value of Delayed Justice*”, ve které se věnoval nejen v současnosti probíhajícímu procesu s Oskarem Gröningem, ale také např. problematice dětských vojáků, bezesporu naplnila vysoké očekávání publika.

První část přednášky měla spíš teoretický charakter a bylo v ní cítit mimořádně silný vliv hnutí *law and literature*. Pozornost byla zaměřena na vymezení tří hlavních motivů. První motiv byl nazván „trestní řízení [s válečnými zločinci] jako divadlo/literatura“. Řízení před soudem tak není vnímáno pouze jako proces, jenž směřuje k vydání rozhodnutí o vině nebo nevině obviněného; je to také specifické fórum, které poskytuje nejruznějším aktérům (obětem, obviněným atd.) prostor k tomu, aby sdělili svou verzi příběhu a aby usilovali o dosažení své představy spravedlnosti.

Druhým motivem bylo nazírání na masově páchaná zvěrstva jako na určitou formu představení. Ke spáchání genocidy nebo jiných zvěrstev je totiž potřebné, aby se velké množství lidí chovalo kooperativně a konformně. Vzniká tak paradoxní situace, kdy je na jedné straně jednotlivec pouze malou součástí celé mašinerie, na straně druhé je však jeho role nezastupitelná pro její „bezporuchové“ fungování.

Třetím motivem byla neostrá a mnohdy velmi permeabilní hranice mezi obětí a pachatelem. Není tak ničím neobvyklým, že se někdejší oběti násilí samy stanou pachateli stejných zločinů, které v minulosti zažily na vlastní kůži.

V navazující části přednášky se Mark Drumbl zaměřil na některé hluboce zakotvené představy o mezinárodní trestní spravedlnosti (jeho slovy „mýty“). Za první mýtus považuje představu, že potrestání pachatele má odrazující účinek na další potenciální pachatele těch nejbrutálnějších zločinů podle mezinárodního práva.

Druhým mýtem je představa, že každý zločin by měl být následován odplatou stejného druhu. Přesvědčení, že všechny oběti zločinů podle mezinárodního práva usilují o dosažení stejných nebo srovnatelných cílů – konkrétně o odplatu a potrestání pachatele – pak pokládá za třetí hluboce zakořeněný mýtus.

Tyto relativně abstraktní úvahy nebyly prezentovány samoučelně, nýbrž sloužily jako výchozí bod pro analýzu trestních řízení s Rudolfem Hössem (velitel nacistického koncentračního tábora Osvětim), Oskarem Gröningem (rotmistr SS, jenž také sloužil v koncentračním táboru Osvětim) a Dominicem Ongwenem (velitel Sinia Brigade ugandské Armády Božího odporu – angl. LRA). Na těchto případech Mark Drumbl zkoumal, jestli výše zmíněné mýty obstojí ve světle konkrétních faktů.

Po téměř 60 letech od procesu s Rudolfem Hössem bylo zahájeno trestní řízení proti dalšímu příslušníkovi SS, Oskaru Gröningovi. Skutkové okolnosti tohoto případu se však výrazně odlišují od případu Rudolfa Hösse. Gröning nezastával v nacistickém režimu žádnou významnou funkci, byl pouhým rotmistrem (*SS-Unterscharführer*), jenž měl v Auschwitzu za úkol prohledat zavazadla a kapsy příchozích vězňů, vybrat cennosti a peníze, roztrždit je a poslat zpátky do Německa. Slovy Marka Drumbla, „*byl jenom malou součástí nacistické mašinerie*“.

Výraznou odlišností je také to, jak Gröning využil svůj prostor v řízení před soudem. Jeho cílem totiž nebylo popírat svoji odpovědnost za účast na holocaustu anebo hledat jiného viníka, právě naopak. Gröning nejenže sám a dobrovolně promluvil o svém podílu na nacistické mašinerii, ale jeho motivace k tomuto kroku byly zcela odlišné. Jeho hlavním cílem bylo veřejně, a co s největším dosahem vystoupit proti popíračům holocaustu. Význam tohoto procesu tak nelze spatřovat v retribuci, v potrestání 93letého muže za skutky spáchané před 70 lety,

ale v poskytnutí prostoru pro vyjádření různých „verzí příběhu“ ze strany různých aktérů.

Jak Mark Drumbl zdůraznil, proces s Oskarem Gröningem je zajímavý také v tom ohledu, že poukazuje na to, jak silně heterogenní mohou být zájmy a cíle obětí těchto zločinů. Susan Pollock, přeživší holocaustu, způsobila mezi ostatními svědky i širokou veřejností rozruch, když přistoupila ke Gröningovi a na znak odpuštění mu podala ruku. Následně se nechala slyšet, že všechny procesy s nacistickými představiteli (proces s Gröningem nevyjímajíc) by měly být ukončeny. Mnoho dalších svědků však bylo jiného názoru a vyjádřili silné znepokojení nad jejími výroky. Tento názorový rozkol mezi svědky dle Marka Drumbla slouží jako zářný příklad toho, že oběti násilností nelze vnímat jako jednotitou skupinu.

Poslední část přednášky byla věnována případu Dominica Ongwena a problematice dětských vojáků. Ongwen byl ve 14 letech unesen Armádou Božího odporu (dále jen „LRA“). Navzdory tomu, že původně byl sám obětí, se z něho nejdříve stal dětský voják a poté jeden z pěti nejvyšší postavených mužů LRA. Stal se tak pachatelem stejných zločinů, kterých byl před mnoha lety obětí a které ho přivedly k LRA. V současnosti čelí obviněním ze spáchání zločinů proti lidskosti a válečných zločinů před Mezinárodním trestním soudem.

Ongwenův případ s sebou přináší nelehké otázky: Jak přistupovat k někdejšími obětem, ze kterých se později stali pachatelé týchž zločinů? A je vůbec vhodné, aby stanuly před soudem?

Odpověď Marka Drumbla je poměrně jednoznačná. Tyto osoby mají být postaveny před soud. Hlavní přínos trestních řízení proti bývalým dětským vojákům však nespátřuje v odplatě za spáchané zločiny nebo v jejich potrestání. Jejich přínosem má být primárně to, že získané informace nám mohou pomoci pochopit mimořádně komplexní problematiku dětských vojáků.

Celkový dojem? Výborný

Bezpochyby se jednalo o mimořádně zdařilá událost. O divácké atraktivnosti prof. Drumbla svědčila do posledního místa obsazená přednášková místnost brněnské právnické fakulty. Důkazem zajímavosti samotné přednášky pak byla živá diskuse, která následovala po jejím skončení. Každý, kdo se této přednášce zúčastnil, tak mohl odejít s dobrým pocitem, že měl šanci vidět „v akci“ jednoho z předních světových odborníků na mezinárodní trestní právo, zejména na problematiku dětských vojáků.

Fotografie:

[1] Osvětim, zdroj: https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/f/f9/Auschwitz-birkenau-main_track.jpg

[1] Osvětim

2) Evropský systém ochrany lidských práv

Osud Human Rights Act po britských volbách

Lucia Krajčovicová

Po tom, ako sa Konzervatívnej strane podarilo zvíťaziť v májových voľbách, sa témou dňa britskej ľudskoprávnej agendy opäť stalo zrušenie *Human Rights Act* a odstúpenie od Európskeho dohovoru o ľudských právach. Nasledujúci článok ponúka prehľad hlavných trendov povolebnej diskusie.

Postupné plnenie predvolebných sľubov

Dlhodobý odpor konzervatívcov voči Európskemu súdu pre ľudské práva (ESLP) nadobudol na intenzite už na jeseň 2014, kedy David Cameron na predvolebnom stretnutí strany ohlásil, že v prípade víťazstva plánuje zrušenie *Human Rights Act* (HRA), ktorý inkorporuje Európsky dohovor do domáceho práva, a vytvorenie Listiny základných práv, ktorá by odrážala britské hodnoty. Prejavu sekundoval návrh vtedajšieho ministra spravodlivosti Chrisa Graylinga predstavujúci plán na odstúpenie od Dohovoru.[1]

Konzervatívci po vytvorení vlády nezahávajú a počas prvých sto dní majú v úmysle začať rokovania o zrušení HRA, ktoré povedie nový minister spravodlivosti Michael Gove. Ich cieľom bude okrem už spomínaného preťatia puta s ESLP v podobe HRA aj zaistenie toho, aby mal Najvyšší súd posledné slovo pri rozhodovaní o ľudskoprávných otázkach. Definitívne rozhodnutie ale pravdepodobne padne až po referende o britskom zotrvaní v Európskej únii (EU), ktoré by sa malo uskutočniť do konca roku 2017, nakoľko konzervatívci nechcú deliť a oslabovať svoj vyjednávací potenciál tým, že by otvárali dve citlivé otázky súčasne.

Michael Gove [1]

David Cameron [2]

Neočakávané komplikácie

Odvážne Cameronove plány ale narážajú na viaceré prekážky. V prvom rade nemá na potrebné zmeny dostatočnú podporu ani v radoch samotných konzervatívcov. Cameron totiž vylúčil odstúpenie od Dohovoru, čo vyvolalo rozkol v strane. Michael Gove a Theresa May považujú odstúpenie za jedinou možnosť pre zachovanie nezávislosti britských súdov a so žiadnou inou alternatívou sa pravdepodobne neuspokojia. No a keďže v Dolnej snemovni disponujú konzervatívni poslanci len tesnou väčšinou, postačí malá skupinka rebelov, aby návrh neprešiel.

V Snemovni lordov je situácia ešte závažnejšia. Tam majú konzervatívci len 224 kresiel, čo po zrátaní 213 labouristických a 101 liberálno-demokratických kresiel signalizuje značnú nevýhodu. Navyše sa liberálni demokrati, ktorí v tomto období už nie sú viazaní koalíčnou zmluvou ako počas predchádzajúcej vlády, nechystajú konzervatívne návrhy podporiť.

Rozkol konzervatívcov sa okamžite stal terčom kritiky Strany za nezávislosť Spojeného kráľovstva (UKIP), ktorá upozorňuje na to, že Cameron okrem neschopnosti konsolidácie vlastnej strany sľubuje niečo, čo nemôže splniť. S odvolaním sa na odpoveď od bývalej komisárky Viviane Reding je členstvo v EU zviazané so štatútom signatára Dohovoru a ak výsledky referenda potvrdia britské zotrvanie, odstúpenie od Dohovoru nebude možné.

Právne prekážky sa vyskytujú aj na domácej pôde. Vzhľadom k devolúcii aj na zrušenie HRA a aj na odstúpenie od Dohovoru je potrebný súhlas škótskeho a waleského parlamentu. Škótska národná strana, ktorej volebný zisk pridal na význame, sa nechala počuť, že návrh na zrušenie HRA určite nepodporí. A ak by Veľká Británia odstúpila od Dohovoru, Škóti nevidia problém v tom, že by oni sami ostali jeho súčasťou. Okrem toho je HRA aj súčasťou Belfastskej dohody z 1998, ukončujúcej konflikt v Severnom Írsku, ktorá zaručuje, že komunity žijúce na tomto území budú chránené Dohovorom. Zrušenie HRA by teda znamenalo narušenie medzinárodnej zmluvy medzi britskou a írskou vládou, ktorá predstavuje druhú časť Belfastskej dohody.

Podľa ministra zahraničných vecí Philipa Hammonda Veľká Británia nechce porušiť svoje medzinárodnoprávne záväzky, len usiluje o to, aby ľudskoprávna agenda bola plne pod dohľadom britských sudcov. Keď labouristi v roku 1997 viedli kampaň za schválenie HRA, ich heslom bolo „prinesenie práv späť domov.“ A pomerne rýchlo uspeli, HRA prešiel parlamentom v roku 1998. Zatiaľ sa zdá, že konzervatívcom bude prinesenie práv späť pod výlučný dohľad domácich súdov trvať o niečo dlhšie.

Poznámky:

[1] Podrobnosti oboch návrhov viď Bulletin 10/2014, s. 19-20.

Zdroje:

Anonym. 2015. “Human Right Act: withdrawal from ECHR ,off the table.“ *The Week*. 1. jún 2015 (<http://www.theweek.co.uk/63635/human-rights-act-cameron-delays-scrapping-legislation>).

Briggs, Mark. 2015. “Opposition mounting to UK Human Rights Act Opposition mounting to UK Human Rights Act.“ *EurActiv.com*. 18. máj 2015 (<http://www.euractiv.com/sections/uk-europe/opposition-mounting-uk-human-rights-act-suspension-314620>).

UKIP. 2015. “Tories all at sea on Human Rights Act and ECHR as inconsistencies become clear.“ *Ukip.org*. 1. jún 2015 (http://www.ukip.org/tories_all_at_sea_on_human_rights_act_and_echr_as_inconsistencies_become_clear).

Watt, Nicholas. 2015. “David Cameron prepared to break with Europe on human rights.“ *The Guardian*. 2. jún 2015 (<http://www.theguardian.com/politics/2015/jun/02/david-cameron-prepared-to-break-with-europe-on-human-rights>).

Fotografie:

[1] Michael Gove, flickr, CC BY 2.0.

[2] David Cameron, foto: UK Department for International Development, flickr, CC BY 2.0.

Dopad civilního využití dronů na soukromí

Jana Jeřábková

V posledních letech se čím dál více diskutuje otázka využití dronů i pro jiné než ryze vojenské účely. Rychlé zdokonalování technologií významně ovlivňuje letecký trh, který si o zapojení dronů důrazně říká. Za technologickým pokrokem však značně pokulhává tvorba legislativy, která by zajistila jak efektivní využívání dronů, tak i jejich bezpečné a šetrné využití ve vztahu k soukromí lidí. Tímto problémem se už začal zabývat také Evropský parlament.

Proč drony?

Pokrok nezastavíš. To už si všimli i mnozí politici operující ve strukturách Evropské unie, jak lze vyčíst např. ze Sdělení Komise z dubna 2014 s výstižným názvem *Nová éra letectví*. V ní Komise poukazuje na skutečnost, že otevření evropského leteckého trhu pro dálkově řízené letadlové systémy (remotely piloted aircraft – „RPAS“), tzn. civilní využití dronů, je nezbytné. Nejenže se tak evropské letectví mělo stát konkurenceschopným těm zemím, které si již užívání těchto systémů podmanily (zejména USA a Izrael), ale drony mohou navíc jednoduše zefektivnit nejrůznější oblasti lidské činnosti. Svě uplatnění nalézají mj. v zemědělství (aplikace hnojiv apod.), v bezpečnostních inspekcích infrastruktury, při přírodních katastrofách nebo při práci novinářů či filmařů. Drony by při své práci jistě ocenili také policisté.

Jak však také Komise připustila, problém vězí v dosud nedostatečné legislativě upravující používání dronů. Za stávající situace by zasahování do práva na soukromí a práva na ochranu dat v důsledku užívání dronů nebylo nic výjimečného. Do širokého rámce úkolů, k nimž lze drony využít, spadá totiž i shromažďování osobních údajů. Zejména v oblasti monitoringu, dohledu, mapování či videozáznamů vyvstává potřeba regulace právě v souladu s ochranou základních práv nejvýrazněji.

Dron nesoucí kameru [1]

Zpráva Evropského parlamentu

Do debaty ohledně právní regulace civilního využití dronů se zapojila řada aktérů: Evropská agentura pro bezpečnost letectví (EASA), úřady civilního letectví jednotlivých zemí, Evropská organizace pro zařízení v civilním letectví (EUROCAE), Eurocontrol, Sdružení úřadů pro předpisovou činnost v oblasti bezpilotních systémů a další.

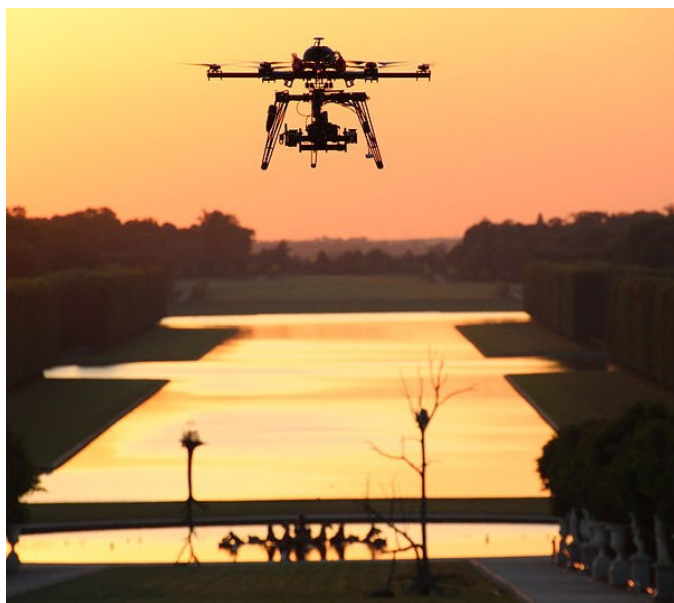
V první polovině června 2015 vydal Evropský parlament dokument, v němž se vyjádřil ke stěžejním otázkám právní úpravy využití dronů, zejména pak k ochraně osobních údajů a soukromí. Zároveň upozornil, že konkrétní úprava a garance soukromí musí být poskytnuta jednotlivými členskými státy. V dokumentu se rozhodl ale nastínit principy, které je třeba respektovat, aby bylo ochráněno základních práv občanů učiněno zadost.

Zamýšlená opatření mají směřovat k eliminaci rizika zneužití dronů, jež spočívá v již zmíněné schopnosti shromažďovat osobní a mnohdy velmi citlivá data. Kromě jiných technologií, které rovněž získávají přístup k podobným informacím, jsou drony prakticky nezaznamatelné (nemusí být vůbec vidět, ani slyšet). Navíc poskytují mnohem kvalitnější, přesnější a také levnější data než třeba satelity. Za předpokladu využití těchto technologií by lidé čelili mnohdy nevědomky neoprávněnému pozorování či nedůstojnému dohledu, aniž by měli možnost ověřit si oprávněnost takového zásahu do svých práv.

Evropský parlament proto zdůraznil, že regulace musí být vystavěna na principech ochrany osobních dat, jako jsou zejména transparentnost, minimalizace dat (neshromažďování informací v rozsahu, jež není nezbytně nutný), přiměřenost, omezení účelem (získávání a uchovávání dat pouze za určitým účelem), souhlas subjektu dat, právo k zásahu do jiného práva, bezpečnost uchovávání dat apod.

Nástin řešení problematiky dronů

V souladu se sekundárními prameny práva EU, upravujícími oblast ochrany osobních údajů, zmínil Evropský parlament několik konkrétních pravidel. První říká, že získávání a zpracovávání osobních údajů soukromými osobami na veřejnosti prostřednictvím dronů je vždy a bezvýjimečně podřízeno evropské právní regulaci ochrany osobních údajů. Jde-li však o činnost policie či jiných právo vynucujících entit, reguluje drony vnitrostátní právo za splnění předpokladů přiměřenosti a dalších v demokratických státech uznávaných principů. Totéž platí pro tajné služby. Poslední se věnuje zvláštnímu postavení médií a novinářů. Ti mohou za situace, že svoboda projevu se projeví jako silnější princip než právo na soukromí, prolomit určitá ochranná opatření osobních dat – ovšem pouze pro novinářské účely nebo účely umělecké a literární tvorby.

Dron nad Versailles [2]

Evropský parlament považuje za nezbytné, aby výrobci, kontrolori, provozovatelé a vůbec všichni, kdo přijdou s drony do styku, měli dostatečné povědomí o existenci ochrany osobních údajů a byli dostatečně ponoukáni, aby v rámci svých možností vycházeli požadavku na ochranu soukromí a osobních dat vstříc.

Cílem Evropské unie není v konečném důsledku vytvořit striktní celoevropskou právní úpravu ochrany dat v důsledku civilního využívání dronů. Snaží se však rozpoutat společenskou debatu, díky níž se pokusí akcentovat ochranu základních práv a vybízet k dodržování doporučení, jež stran regulace dronů vydává. K jejich dodržování by měli pomoci výrobci upozorňováním na odpovědné soukromé užívání dronů a případné právní důsledky nerespektování základních práv. Na porušování zákazu neoprávněného zasahování do soukromí ostatních je pochopitelně povinen reagovat každý stát samostatně. Jak úspěšně se mu to bude dařit a jak se využívání dronů promítne do běžného života lidí, ukáže teprve čas.

Zdroje:

Evropský parlament. 2015. *Privacy and Data Protection Implications of the Civil Use of Drones*. ([http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/IDAN/2015/519221/IPOL_IDA\(2015\)519221_EN.pdf](http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/IDAN/2015/519221/IPOL_IDA(2015)519221_EN.pdf)).

Evropská komise. 2014. *Sdělení Komise: Nová éra letectví. Otevření leteckého trhu pro bezpečné a udržitelné civilní využití dálkově řízených letadlových systémů*. (<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/PDF/?uri=CELEX:52014DC0207&from=EN>).

Obrázky:

[1] Dron nesoucí kameru. Autor: Flying eye, Wikipedia Commons.

[2] Dron nad Versailles. Autor: Lionel Allorge, Wikipedia Commons.

3) Mezinárodní politika, byznys a lidská práva

Podíl nadnárodních společností na moderním otroctví v Kataru

Petr Suchánek

Nezisková organizace Sherpa obvinila francouzskou stavební společnost VINCI z praktik představujících „moderní otroctví“ na svých projektech v Kataru. Kauza poukazuje na podíl nadnárodních společností na špatných pracovních podmínkách v Kataru a trvající obtížnost dovozování jejich odpovědnosti za porušování lidských práv.

Špatné pracovní podmínky dělníků z řad migrantů v Kataru jsou v současné době již všeobecně známou záležitostí (o tématu jsme psali např. v Bulletinu 6/2014, s. 14). Podle údajů publikovaných v listu the Guardian zemřel v Kataru v důsledku pracovních úrazů v roce 2014 každé dva dny jeden dělník [1].

Diskuze o tomto tématu většinou přehlíží roli nadnárodních obchodních společností, které se na mohutné výstavbě v Kataru podílí. To se však může brzo změnit. Francouzská nezisková organizace Sherpa podala v březnu letošního roku státnímu zástupci v pařížském předměstí Nanterre podnět k podání obžaloby na VINCI Construction Grand Projets, divizi francouzské stavební společnosti VINCI, vlastníci 49% podíl v katarské společnosti QDVC, která provádí v Kataru výstavbu infrastruktury spojené s chystaným mistrovstvím světa ve fotbale 2022.

Veni, Vidi, VINCI

VINCI se prostřednictvím QDVC podle obvinění měla podílet na praktikách představujících „moderní otroctví“. Svým zaměstnancům zabavovala cestovní pasy a vyhrožovala jim, pokud se dožadovali zlepšení pracovních podmínek, chtěli podat výpověď nebo změnit zaměstnavatele. Výkonný ředitel VINCI Xavier Huillard pro časopis Figaro přiznal, že společnost zaměstnancům až do ledna 2015 skutečně cestovní pasy brala do úschovy. Nemělo se tak však údajně dít nuceně a zaměstnanci je prý mohli dostat kdykoliv zpátky. Tato praxe byla údajně zavedena, protože zaměstnanci neměli v ubytovacích prostorech k dispozici individuální bezpečnostní schránky. Ostatní obvinění vztahující se k pracovním podmínkám jsou podle Huillarda nepravdivá.

VINCI se proto na oplátku rozhodla Sherpa zažalovat za pomluvu. Kromě Kataru realizuje stavební projekty i v mnoha dalších zemích světa a obvinění je způsobi-

lé poškodit její pověst a připravit ji o zisky. Politická opozice v kanadském Saskatchewanu a Londýně, kde VINCI buduje své projekty, již naznačila negativní následky pro společnost v případě, že by se obvinění ukázala jako pravdivá.

Sherpa označila žalobu za příklad praktiky „SLAPP“, tedy „Strategic Lawsuit Against Public Participation“, která má za cíl odradit kritiky hrozbou nákladného soudního řízení a případnou povinností zaplatit náhradu škody. Sherpa si však za svými obviněními stojí. Šetření v Kataru zahájila na základě podnětu tamních odborových organizací a dle svých tvrzení má podepsaná prohlášení od 15 zaměstnanců QDVC, podle kterých byly pracovní podmínky na jejich projektech naprosto nepřijatelné. Dělníci měli pracovat v průměru 66 hodin týdně v horku a nebezpečných podmínkách za velmi nízké platy.

Trvající nedostatky

Krkolomný výběr adresáta obvinění, kterým je divize společnosti VINCI vystupující jako menšinový akcionář v katarské QDVC, a spolu s ní i někteří individuální manažeři QDVC, poukazuje na obtížnost dovozování odpovědnosti nadnárodních společností za porušování lidských práv. Absence závazného mezinárodního právního rámce si v tomto případě žádá dovozovat odpovědnost dle francouzského trestního práva.

Tento postup byl přitom v minulosti v podobném případě neúspěšný. Sherpa ve spolupráci s Global Witness obvinila v roce 2009 dánskou společnost DLH z trestného činu podílnictví, které spočívalo v prodeji dřeva zakoupeného v Libérii od společností těžících jej za nelegálních podmínek. Francie tehdy posloužila jako alternativní fórum, protože společnost DLH vyvíjela obchodní aktivity ve francouzských přístavech Séte a Nantes. Vyšetřování zahájené na základě obvinění však díky důkazní nouzi způsobené mimo jiné jazykovou bariérou s Libérií k žádnému výsledku nevedlo. V roce 2013 bylo totiž zastaveno, aniž by státní zástupce podnikl jakékoliv kroky.

Na rozdíl od případu společnosti DLH bylo ve věci VINCI již zahájeno předběžné vyšetřování, jehož výsledky by měly být známy v řádu měsíců. Pravděpodobnost prošetření obvinění vznesených organizací Sherpa v tomto případě zvyšuje skutečnost, že pracovní podmínky v Kataru jsou

díky přípravám na mistrovství světa ve fotbale 2022 pod drobnohledem. Je tedy pravděpodobné, že kauze bude věnována vyšší pozornost než v případě DLH.

Ať už však vyšetřování povede k odhalení prohrěšků nebo nikoliv, kauza samotná upozorňuje na důležitou skutečnost, tedy že na vytváření kritizovaných pracovních podmínek v Kataru se podílí i nadnárodní obchodní společnosti. Kauza společnosti VINCI tak může být dalším kouskem mozaiky, která povede k posílení odpovědnosti obchodních společností za porušování lidských práv a zlepšení pracovních podmínek dělníků v Kataru.

Poznámky:

[1] Viz Owen Gibson, Pete Pattison. 2014. Death toll among Qatar's 2022 World Cup workers revealed. *The Guardian*. 23. 12. 2014 (<http://www.theguardian.com/world/2014/dec/23/qatar-nepal-workers-world-cup-2022-death-toll-doha>).

Zdroje:

Kim Willsher. 2015. France: Vinci Construction investigated over Qatar forced labour claims. *The Guardian*. 26. 4. 2015 (<http://www.theguardian.com/world/2015/apr/26/france-vinci-construction-qatar-forced-labour-claims-2022-world-cup>)

Dominique Vidalon, Gilles Guillaume. 2015. UPDATE 3-French builder Vinci to sue over claims of forced labour in Qatar. *Reuters*. 24. 3. 2015 (<http://in.reuters.com/article/2015/03/24/vinci-qatar-labour-idINL6N0WQ19Y-20150324?type=companyNews>)

Complaint against Vinci Construction, Vinci denies the charges but the evidence is there. *Sherpa*. 2. 4. 2015 (<http://www.asso-sherpa.org/complaint-vinci-construction-vinci-denies-charges-evidence>)

Gwynne Skinner, Robert McCorquodale, Olivier De Schutter. 2013. The Third Pillar: Access to Judicial Remedies for Human Rights Violations by Transnational Business. ICAR, CORE, ECCJ (<http://icar.ngo/wp-content/uploads/2013/12/The-Third-Pillar-FINAL1.pdf>)

Viz NDP questions Regina bypass company VINCI's human rights record. *CBC News*. 10. 6. 2015 (<http://www.cbc.ca/news/canada/saskatchewan/ndp-questions-regina-bypass-company-vinci-s-human-rights-record-1.3107663>); Ben Rumsby. 2015. Olympic Stadium operators accused of forced labour in Qatar for build up to 2022 World Cup. *The Telegraph*. 24. 3. 2015 (<http://www.telegraph.co.uk/sport/olympics/11492043/Olympic-Stadium-operators-accused-of-forced-labour-in-Qatar-for-build-up-to-2022-World-Cup.html>).

Důležitý krok na cestě k vymýcení moderního otroctví?

Andrea Bittnerová

Úmluva o nucené práci byla přijata již v roce 1930, ale teprve v loňském roce k ní byl připojen protokol, který má díky své povaze právně závazného nástroje zajistit prevenci, ochranu a přístup obětí k nápravě. Niger jako první země vůbec tento protokol v červnu tohoto roku ratifikovala. Znamená to rozhodující krok pro vymýcení moderního otroctví?

Samotný pojem otroctví může v mnoha lidech spíše evokovat závan minulosti, kdy si kupříkladu představí černošské obyvatelstvo pracující na plantáži ve Spojených státech. Nicméně pojem moderní otroctví se stále čím dál tím více skloňuje, ať už ve zprávách neziskových organizací či orgánů OSN. Velká Británie dokonce v březnu tohoto roku schválila národní zákon o moderním otroctví (více o přípravě tohoto zákona viz Bulletin 12/2014, str. 23). Vedle toho se v prosinci loňského roku sešli světoví náboženští vůdci, aby společně ve Vatikánu podepsali Společnou deklaraci náboženských vůdců proti modernímu otroctví. Bylo to vůbec poprvé, co se zástupci nejrozličnějších náboženství na toto téma sešli.

Úmluva o nucené práci, jedna z nejvíce ratifikovaných smluv Mezinárodní organizace pro práci (ILO),

definuje nucenou práci jako práci, která je vykonávána nedobrovolně nebo pod nátlakem. Může se odehrávat v průmyslu, ale také neformální ekonomice a přetrvává také v sektorech zemědělství, stavby, domácnostech či rybaření. Zahrnuje muže, ženy i děti, přičemž poslední dvě kategorie jsou kromě obchodování s lidmi či trpění, také často oběťmi komerčního sexuálního využívání.

Pozadí protokolu

Vznik protokolu byl bezpochyby ovlivněn negativními statistikami, které se v rámci nucené práce nedávno objevily. V současné době pracuje nedobrovolně nebo pod tlakem 21 milionů lidí a 90 % z nich je zneužíváno v soukromém hospodářství. Každý region světa je ovlivněn, k čemuž dopomáhá fakt, že 44 % obětí migruje v rámci své země nebo za hranice. V nezákonných ziscích je tak generováno až 150 miliard dolarů.

V červnu loňského roku se tedy na mezinárodní konferenci o práci sešli členové vlád, zaměstnavatelé a zástupci zaměstnanců, aby dali nový popud globálnímu boji proti nucené práci, včetně obchodování s lidmi, a praktikám podobajícím se otroctví. Vytvořili právně závazný protokol, který mohou ratifikovat pouze země, které zároveň ratifikovaly Úmluvu. Součástí je zároveň Doporučení č. 203, které nabízí nezávazného průvodce, jak cíle v protokolu dosáhnout.

Hlavními body protokolu jsou prevence, ochrana, náprava, obchodování s lidmi, účinná opatření, implementace a konzultace, a mezinárodní spolupráce. Aby protokol vstoupil v platnost, musí být ratifikován dvěma členskými zeměmi Mezinárodní organizace práce. Díky ratifikaci Nigeru má protokol tak již větší šanci. Země, které protokol ratifikují, musí každé tři roky podat zprávu o učiněných opatřeních k implementaci protokolu, mezi které patří například národní akční plány či vylepšení pracovních inspekcí. Důležitým bodem je také zmínka o nestíhání obětí za nezákonné aktivity, které byly provedeny právě kvůli nucené povaze práce.

Proč Niger?

Mnozí se možná mohou podívat, proč právě tato africká země byla tou první, která protokol ratifikoval. Niger Úmluvu o nucené práci ratifikoval v roce 1961, hned jeden rok po své nezávislosti. V roce 2002 přijal legislativu, která zaručuje tvrdé potrestání pro kohokoliv obviněného z držení otroků. Nicméně, Národní statistický úřad Nigeru ve spolupráci s ILO díky průzkumu zjistili, že z celkové populace třinácti milionů lidí jich 59 tisíc je oběťmi nucené práce. Deník The Guardian dokonce mluví až o 130 tisících obětech moderního otroctví.

V roce 2014 byl v Nigeru spuštěn projekt proti nucené práci a diskriminaci řízený ILO ve spolupráci s vládou.

Logo ILO [2]

Program má poskytnout technickou a další podporu místním komunitám a organizacím. Ve stejném roce se také země dočkala prvního usvědčení z otroctví. Muž dostal čtyři roky vězení za to, že měl tzv. „pátou manželku“, přičemž místní Islámské právo povoluje manželky čtyři. Mít pátou manželku v praxi znamená, že s dívkou, která je často otrockého původu, je zacházeno jako s majetkem. Jsou znakem bohatství muže a oficiálně nejsou v manželském svazku, což je připravuje o jejich práva. Čelí znásilnění, psychologickému zneužití a nucené práci.

Nigeru trvalo dvanáct let, než potrestal někoho za zločiny otroctví. Pro některé by mohla být diskutabilní i délka trestu, zdali jsou čtyři roky dostatečný trest či nikoliv. Je také samozřejmě otázkou, jak boj proti otroctví bude v zemi pokračovat dále, jelikož je zde stále mnoho lidí, kteří jsou tomuto problému vystaveni. V neposlední řadě se také uvidí, do jaké míry bude Niger opatření protokolu naplňovat. Z historie víme, že mnoho porušovatelů lidských práv je smluvními stranami právě lidskoprávních úmluv. Každopádně fakt, že je Niger první zemí ratifikující tento protokol, určitě vysílá pozitivní signál a dokument by tak snad mohl v blízké době vstoupit v platnost.

Zdroje:

International Labour Organization. *Niger signs up to end modern slavery*. 5. června 2015, (http://www.ilo.org/global/standards/information-resources-and-publications/news/WCMS_373597/lang--en/index.htm)

International Labour Organization. *Strengthening the global fight against all forms of forced labour*. The Protocol to the Forced Labour Convention, (http://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---ed_norm/---declaration/documents/publication/wcms_321414.pdf)

Mark, Monika. *Niger's first slavery conviction: man jailed for four years*, The Guardian, 30. května 2014, (<http://www.theguardian.com/world/2014/may/30/niger-first-slavery-conviction-man-jailed-four-years>)

Fotografie:

[1] Larry King, Autor: ILO, Flickr, CC BY-NC-ND 2.0

[2] Logo ILO, Autor: Denelson 83, Wiki, CC BY-SA 3.0

4) Česká republika a lidská práva

Ústavní soud se vyjádřil k rozsahu poslanecké indemnity

Ladislav Vyhnánek

V předchozích letech byl výklad rozsahu indemnity, tj. materiální imunity ve smyslu čl. 27 odst. 1 a 2 Ústavy, především doménou Nejvyššího soudu, který její hranice spíše rozšiřoval.[1] Ústavní soud se však v nedávném nálezu sp. zn. I. ÚS 3018/14 [2] vydal opačným směrem a indempnitě stanovil pevné mantinely.

Případ se týkal trestního stíhání bývalého poslance Otto Chaloupky za několik výroků zveřejněných v rámci jeho profilu na Facebooku.[3] Ústavní stížnost směřovala proti usnesení Nejvyššího soudu, podle něhož Otto Chaloupka v tomto případě není vyňat z pravomoci orgánů činných v trestním řízení. Klíčovým argumentem obsaženým v ústavní stížnosti bylo to, že (dle stěžovatele) není dán důvod, aby projevy na sociální síti byly chráněny jinak než např. prezentace názorů v televizním přenosu z Poslanecké sněmovny nebo prostřednictvím přímého audiovizuálního přenosu z jednání, dostupného na internetových stránkách Poslanecké sněmovny. Rozdíly mezi takovými situacemi a situací stěžovatele totiž jsou pouze formální a nijak se nevztahovaly k obsahu či dopadu projevu.

Ústavní soud takovou (rozšiřující) interpretaci poslanecké indemnity odmítl. Konstatoval přitom, že k aktivaci indemnity poslanců a senátorů ve smyslu čl. 27 odst. 2 (kam jediné mohl tento případ spadat) Ústavy musí být kumulativně splněny následující podmínky: (1) musí jít o sdělení informace nebo vyjádření názoru slovem, písmem, obrazem či jiným způsobem; (2) tento projev musí být učiněn na schůzi Poslanecké sněmovny či Senátu, jejich výborů, podvýborů či komisí včetně vyšetřovacích komisí anebo na společné schůzi Poslanecké sněmovny a Senátu či těchto orgánů; a (3) tento projev učiněný při jednání komory či jejich orgánů nesmí směřovat výhradně navenek, tj. musí směřovat vůči dalším účastníkům parlamentní debaty v širším slova smyslu, kterými jsou poslanci, senátoři a jiné osoby, které mají právo se jednání komory či jejich orgánů účastnit

(například prezident republiky či externí expert, jenž je členem komise komory Parlamentu). Podle Ústavního soudu pak projev Otto Chaloupky nenaplnil body 2) a 3), neboť nebyl učiněn na chráněném fóru a směřoval především k širší veřejnosti.

Z obecnějšího hlediska je ovšem zajímavá i analýza bodu 1). Byť tato podmínka nebyla v projednávané věci problematická, dostal Ústavní soud po několika letech možnost vyjádřit se k tomu, co lze vlastně považovat za projev ve smyslu čl. 27 Ústavy: tedy k otázce která byla klíčová v ostře sledované kauze Víta Bárty. Konstatoval přitom, že „projev“ ve smyslu čl. 27 odst. 2 Ústavy zahrnuje pouze sdělení informace nebo vyjádření názoru a nelze jej vykládat jako jakýkoliv projev vůle v trestněprávním smyslu, který by byl způsobilý naplnit znaky skutkové podstaty trestného činu (tedy např. nabídku úplatku apod.). Tím Ústavní soud vystoupil právě proti interpretaci přijaté Nejvyšším soudem v již citovaném usnesení vztahujícím se právě ke kauze Víta Bárty (sp. zn. 11 Tcu 135/2012).

Poznámky:

[1] Srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 16. 7. 2013 sp. zn. 3 Tcu 77/2013 či usnesení Nejvyššího soudu ze dne 3. 10. 2012 sp. zn. 11 Tcu 135/2012.

[2] Nález sp. zn. I. ÚS 3018/14 ze dne 16. 6. 2015.

[3] Např. výrok: „Vrchol drzosti a arogance c. vudce. Ale jen tak dal, holoubkove, jeste trochu tlacte a ono to nekde rupne. Lidi jsou uz na hrane, tak potlacte a zacne divocina. Uz slysim ten rev. Bude jedno, jak rychle umite utikat.“

Fotografie:

[1] Ústavní soud, foto: Millenium 187, CC-BY-SA-3.0

Ústavní soud [1]

Rada vlády České republiky pro lidská práva v roce 2014

Ladislav Vyhnánek

Ačkoliv v našem Bulletinu převažují články zabývající se spíše substantivními lidskoprávními problémy, nelze opomíjet ani problematiku institucionálního zajištění dodržování lidskoprávních závazků.

V této oblasti pak nepochybně jednu z výsadních pozic zaujímá Rada vlády České republiky pro lidská práva, jejíž výroční zpráva za rok 2014 byla zveřejněna koncem května.[1] Důkladná analýza patnáctistránkového dokumentu přesahuje ambice tohoto textu, rádi bychom však zdůraznili alespoň její nejdůležitější body.

V prvé řadě je třeba zmínit činnost pěti výborů (pracovních skupin) Rady (výboru proti mučení a jinému nelidskému, krutému, ponižujícímu zacházení a trestání, výboru pro práva dítěte, výboru pro práva cizinců, výboru pro sexuální menšiny a výboru pro média). Přestože každý z výborů spravuje specifickou a komplexní agendu, lze vysledovat určitá lidskoprávní témata, která jejich činnost propojují a v podstatě v rámci agendy Rady dominují.

V prvé řadě se jedná o práva menšin a problém nenávisť vůči nim (homofobie, xenofobie), přičemž kromě „menšinových“ výborů bylo toto téma silně akcentováno i výborem pro média, který na jedné straně poukázal na význam objektivního a vyváženého zpravodajství ve vztahu k menšinám, avšak zároveň upozornil, že tato iniciativa je částí veřejnosti vnímána jako problematická (boj proti „politické korektnosti“). Význam, který je problému nenávisť vůči menšinám přikládán, lze ovšem dokumentovat i odkazem na probíhající Kampaň proti nenávisť Agentury pro sociální začleňování.[2]

Rada ovšem byla aktivní i v legislativní oblasti. Zde je nepochybně třeba zmínit, že sekretariát Rady v roce 2014 zpracoval novely zákona o veřejném ochrání práva, který přiznává ochránci dvě nová oprávnění; ochránce by po případném přijetí novely (která je nyní projednávána Poslaneckou sněmovnou jako sněmovní tisk č. 379) mohl podávat Ústavnímu soudu návrh na zrušení zákona či jeho části a zároveň by byl oprávněn podávat veřejnou žalobu ve věcech diskriminace.

Zajímavou paletu problémů nabízí i plán činnosti rady na rok 2015. I letošní rok je z pohledu Rady do značné míry zasvěcen právům menšin. Zpracovávány jsou např. věcný záměr zákona o odškodnění obětí protiprávních sterilizací či novela antidiskriminačního zákona, k projednání se pak připravuje desátá a jedenáctá periodická zpráva o plnění Mezinárodní úmluvy o odstranění všech forem rasové diskriminace.

Poznámky:

[1] Dostupné elektronicky na <http://www.vlada.cz/cz/cle-nove-vlady/pri-uradu-vlady/jiri-dienstbier/tiskove-informace/vyrocní-zprava-o-cinnosti-rady-vlady-ceske-republiky-pro-lidska-prava-za-rok-2014-130609/>.

[2] Srov. <http://www.socialni-zaclenovani.cz/kampan-proti-rasismu-a-nasili-z-nenavisti>

Fotografie:

[1] Strakova akademie, foto: Packa, Attribution ShareAlike 3.0

Monitoring lidskoprávních publikací

Přehled aktuálních odborných článků o lidských právech

Veronika Bazalová – Lucia Krajčovicová

Vnitrostátní právo

- Abelovský, T.: Virtualizácia ako metóda riešenia spoločenských problémov. Právny obzor 2/2015.
- Blatníková, Š. – Zeman, P.: Registrace sexuálních delikventů – nástroj k ochraně společnosti nebo slepá ulička? Trestní právo 2/2015.
- Broulík, J.: Ekonomický přístup k právu v USA a Evropě: Příčiny odlišného rozšíření. Jurisprudence 3/2015.
- Hromada, M. – Šíma, A.: Praktické otázky omezování svéprávnosti. Soudní rozhledy 4/2015.
- Jelínek, J.: K přechodu trestní odpovědnosti právnické osoby na právního nástupce. Bulletin advokacie 5/2015.
- Juráš, M.: Spotřebitelské rozhodčí řízení tři roky po novele. Právní rozhledy 11/2015.
- Kindl, T.: Zákaz kouření chrání svobodu. Právní rozhledy 12/2015.
- Kouřilová, Z.: K zakotvení práva na stávku v právním řádu a k možným formám stávky. Právní rozhledy 11/2015.
- Nonnemann, F.: Objektivní, či subjektivní pojetí osobních údajů? Právní rozhledy 12/2015.
- Novák ml., J.: K uchovávaní provozních a lokalizačních údajů v České republice ve světle rozhodnutí Soudního dvora Evropské unie. Bulletin advokacie 5/2015.
- Ondřejek, P.: Proměny veřejného práva a jejich vliv na ochranu lidských práv. Jurisprudence 3/2015.
- Scheu, H. CH.: Trh a antidiskriminační právo. Nepostižitelná diskriminace jako součást tržní reality. Jurisprudence 3/2015.
- Smieško, I.: Islam ako hnutie smerujúce k potlačeniu základných práv a slobôd? Trestněprávní revue 7-8/2015.
- Svoboda, P.: Regulace mas a deregulace elit na vybraných příkladech z českého právního práva. Jurisprudence 3/2015.
- Šramel, B.: Privatizácia väzenského systému: áno alebo nie? Trestní právo 2/2015.

- Šustová, J.: Abusus iuris v civilním procesu aneb umí české soudy čelit zneužívání procesu? Právní rozhledy 12/2015.
- Trdlicová, K.: Náklady kriminality a finanční náklady spojené s výkonem trestních sankcí – 1. část. Trestněprávní revue 5/2015.
- Trdlicová, K.: Náklady kriminality a finanční náklady spojené s výkonem trestních sankcí – 2. část. Trestněprávní revue 6/2015.

Mezinárodní právo a právo Evropské unie

- Hodás, M.: Tabuľka zhody ako náležitosť prebratia smernice (orientačná istota v právnom poriadku). Právní obzor 2/2015.
- Svaček, O.: Mezinárodní trestní soud a osobní imunity – otazníky nad stíháním Al-Bašira. Trestněprávní revue 6/2015.

Politologie, mezinárodní vztahy, zahraniční politika

- Čejka, M.: Turecké volby 2015: konec dominance AKP? Mezinárodní politika 6/2015.
- Daniel, J. – Rychnovská, D.: Mezinárodní politická sociologie: výzkum praxe bezpečnosti. Mezinárodní vztahy 1/2015.
- Dobos, G. – Gyulai, A.: Promising Europe: EU Related Pledges and their Fulfilment in Hungarian Party Manifestos (1998–2010). Politologický časopis 2/2015.
- Hrubec, M.: Ke kritické teorii globálních interakcí: zneuznání potřeb. Studia Politica Slovaca 2/2014.
- Janíčko, M.: Misunderstanding the Other and Shy Signs of Openness: Discourse on the 1992-1995 War in the Current Bosniak and Bosnian Serb Media. Středoevropské politické studie 1/2015.
- Kaleta, O.: Sekuritizace migrace: Případ Itálie v době vypuknutí arabského jara. Mezinárodní vztahy 2/2015.
- Karaman, S.: Elections 2015: Trial For Democracy in Turkey. Mezinárodní politika 6/2015.
- Karas, M.: Global Citizenship as Identity: Viable Alternative to Development, or Reproduction of Western Hegemony? Global Politics, 8. 6. 2015.
- Kořínek, D.: Kurdský meč Západu v boji s Islámským státem. Mezinárodní politika 6/2015.
- Kovář, J.: Europeanisation of EP Election Manifestos: An Application of a New Approach on the Case of

- Slovak Political Parties. Politologický časopis 2/2015.
- Köker, L.: Erdoğan's presidency and the Constitution. Mezinárodní politika 6/2015.
- Krpec, O.: Problémy současné demokracie: selhání aktérů nebo logika fungování systému. Acta Politologica 1/2015.
- Kyselý, V.: Rekrutace foreign fighters a mladých džihádistů, případová studie Iráku a Sýrie. Global Politics, 23. 2. 2015.
- Laně, T.: Erdoğanův stín nad tureckou zahraniční politikou. Mezinárodní politika 6/2015.
- Martinák, L.: Názvosloví studií státního převratu: jeho použití v odborné literatuře, 1962–2014. Středoevropské politické studie 1/2015.
- Mazák, M.: Oslavy konce II. světové války rozdělují svět. Global Politics, 23. 3. 2015.
- Mihálik, J.: Political Leadership and Democratic Governance from the Perspective of Slovak Youth. Slovenská politologická revue 3/2015.
- Neufeld, H.: Nakolik vítězné je vítězství Benjamina Netanjahua v Izraelských volbách. Mezinárodní politika 3/2015.
- Novotný, V.: Dva hlavní přístupy ke studiu policy work v komparativní perspektivě. Acta Politologica 1/2015.
- Patapas, A. – Raipa, A. – Smalskys, V.: Governance Modernisation: Structure and Development. Acta Politologica 1/2015.
- Pavlíková, M.: GP Briefing: TTIP jako příležitost ke globální konkurenceschopnosti? Global Politics, 17. 6. 2015.
- Pitrová, M. – Zatloukalová, J.: Postoj zainteresovaných zájmových skupin k veřejné konzultační praxi Evropské komise. Mezinárodní vztahy 1/2015.
- Profant, T.: Konštrukcia Slovenska ako darcu a jej mocenské dopady. Mezinárodní vztahy 2/2015.
- Raneta, L. – Kunychka, M.: Pomáhá diplomacie zahraničnímu obchodu? Případ Ukrajiny. Mezinárodní vztahy 1/2015.
- Ratkošová, A.: GP Briefing: Grexit? Global Politics, 15. 7. 2015.
- Renner, T.: Spolková republika Německo na přelomu tisíciletí: Erhardova formovaná společnost nebo výsledek Dutschkeho úspěšného pochodu institucemi? Acta Politologica 1/2015.
- Romaniuk, S. N. – Webb, S. T.: Extraordinary Measures: Drone Warfare, Securitization, and the “War on Terror”. Slovenská politologická revue 3/2015.
- Solík, M.: Kritická teória spoločnosti a problém globálneho uznania. Studia Politica Slovaca 2/2014.
- Sorby, K.: Diplomacia postupných krokov: egyptsko-izraelské dohody o odpútání síl. Studia Politica Slovaca 2/2014.
- Valíčková, K.: GP Briefing: Dánské parlamentní volby, 29. 6. 2015.
- Waisová, Š.: Spolupráce v oblasti životního prostředí jako nástroj řešení konfliktů: Historie a kritika přístupu. Mezinárodní vztahy 2/2015.
- Zbránková, P.: GP Briefing: Katolické Irsko schválilo sňatky homosexuálů. Global Politics, 2. 6. 2015.

www.centrumlidskaprava.cz

Centrum
pro lidská práva
a demokratizaci

Bulletin vydává Centrum pro lidská práva a demokratizaci
Adresa redakce Hubert Smekal, Joštova 10, 602 00 Brno, Česká republika
e-mail hsmekal@fss.muni.cz | **webové stránky** www.centrumlidskaprava.cz
tel. 549 498 264 | **Redakční rada** Jan Lhotský (editor), Lukáš Hoder, Linda Janků,
Hubert Smekal, Ladislav Vyhnánek | **Sazba** Tomáš Janků | **ISSN** 1804-2392.